

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ త్రింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రింశః సర్గః ॥

సీతాయా వనగమనాయ భృశమౌగ్రహం విలాపం వ్యాకులతాం
చావలోక్య శ్రీరామేణ తస్యై స్వేన సహ వనే చలితుమనుజ్ఞాప్రదానం
పితుర్మాతుర్గురూణాం చ సేవాయా మహత్త్వస్య వర్ణనం
వనగమనోపక్రమాయ గృహవస్తూని బ్రాహ్మణాదిభ్యో దాతుం సీతాం
ప్రత్యాదేశదానం చ

సాంత్యమానా తు రామేణ మైథిలీ జనకాత్మజా |
వనవాసనిమిత్తార్థం భర్తారమిదమబ్రవీత్ || 2.30.1 ||

సా తముత్తమసంవిగ్నా సీతా విపులవక్షసం |
ప్రణయాచ్ఛాభిమానాచ్చ పరిచిక్షేప రాఘవం || 2.30.2 ||

కిం త్వామన్యత వైదేహః పితా మే మిథిలాధిపః |
రామ జామాతరం ప్రాప్య స్త్రియం పురుషవిగ్రహం || 2.30.3 ||

అన్యతం బత లోకోఽయమజ్ఞానాద్ యది వక్ష్యతి |
తేజో నాస్తి పరం రామే తపతీవ దివాకరే || 2.30.4 ||

కిం హి కృత్వా విషణ్ణస్త్యం కుతో వా భయమస్తి తే |
యత్ పరిత్యక్తుకామస్త్యం మామనన్యపరాయణాం || 2.30.5 ||

ద్యుమత్యేనసుతం వీరం సత్యవంతమనువ్రతాం |
సావిత్రిమివ మాం విద్ధి త్వమాత్మవశవర్తినీం || 2.30.6 ||

న త్వహం మనసా త్వన్యం ద్రష్టాస్మి త్వదృతేనఘ |
త్వయా రాఘవ గచ్ఛేయం యథాన్యా కులపాంసనీ || 2.30.7 ||

స్వయం తు భార్యాం కౌమారీం చిరమధ్యుషితాం సతీం |
శైలూష ఇవ మాం రామ పరేభ్యో దాతుమిచ్ఛసి || 2.30.8 ||

యస్య పథ్యంచరామాత్థ యస్య చార్థేనవరుధ్యసే |
త్వం తస్య భవ వశ్యశ్చ విధేయశ్చ సదానఘ || 2.30.9 ||

స మామనాదాయ వనం న త్వం ప్రస్థితుమర్హసి |
తపో వా యది వారణ్యం స్వర్గో వా స్యాత్ త్వయా సహ || 2.30.10 ||

న చ మే భవితా తత్ర కశ్చిత్ పథి పరిశ్రమః |
పృష్ఠతస్తవ గచ్ఛంత్యా విహరశయనేష్వివ || 2.30.11 ||

కుశకాశశరేషీకా యే చ కంటకినో ద్రుమాః |
తూలాజినసమస్పర్శా మార్గే మమ సహ త్వయా || 2.30.12 ||

మహావాతసముద్భూతం యన్మామవకరిష్యతి |
రజో రమణ తన్మన్యే పరార్హ్యమివ చందనం || 2.30.13 ||

శాద్వలేషు యదా శిశ్యే వనాంతర్వనగోచరా |
కుఢాస్తరణయుక్తేషు కిం స్యాత్ సుఖతరం తతః || 2.30.14 ||

పత్రం మూలం ఫలం యత్తు అల్పం వా యది వా బహు |
దాస్యసే స్వయమాహృత్య తన్మేనమృతరసోపమం || 2.30.15 ||

న మాతుర్న పితుస్తత్ర స్మరిష్యామి న వేశ్మనః |
ఆర్తవాన్యపభుంజానా పుష్పాణి చ ఫలాని చ || 2.30.16 ||

న చ తత్ర తతః కించిద్ ద్రష్టుమర్హసి విప్రియం |
మత్కృతే న చ తే శోకో న భవిష్యామి దుర్భరా || 2.30.17 ||

యస్త్యయా సహ స స్వర్గో నిరయో యస్త్యయా వినా |
ఇతి జానన్ పరాం ప్రీతిం గచ్ఛ రామ మయా సహ || 2.30.18 ||

అథ మామేవమవ్యగ్రాం వనం నైవ నయిష్యసే |
విషమద్వైవ పాస్యామి మా వశం ద్విషతాం గమం || 2.30.19 ||

పశ్చాదపి హి దుఃఖేన మమ నైవాస్తి జీవితం |
ఉజ్జితాయాస్త్యయా నాథ తదైవ మరణం వరం || 2.30.20 ||

ఇమం హి సహితుం శోకం ముహూర్తమపి నోత్సహే |
కిం పునర్దశ వర్షాణి త్రీణి చైకం చ దుఃఖితా || 2.30.21 ||

ఇతి సా శోకసంతప్తా విలప్య కరుణం బహు |
చుక్రోశ పతిమాయస్తా భృశమాలింగ్య సస్వరం || 2.30.22 ||

సా విద్ధా బహుభిర్వాక్యైర్దిగ్దైరివ గజాంగనా |
చిరసన్నియతం బాష్పం ముమోచాగ్నిమివారణిః || 2.30.23 ||

తస్యాః స్ఫటికసంకాశం వారి సంతాపసంభవం |
నేత్రాభ్యాం పరిసుస్తావ పంకజాభ్యామివోదకం || 2.30.24 ||

తత్ప్రితామలచంద్రాభం ముఖమాయతలోచనం |
పర్యశుష్యత వాష్పేణ జలోద్ధృతమివాంబుజం || 2.30.25 ||

తాం పరిష్వజ్య బాహుభ్యాం విసంజ్ఞామివ దుఃఖితాం |
ఉవాచ వచనం రామః పరివిశ్వాసయంస్తదా || 2.30.26 ||

న దేవి బత దుఃఖేన స్వర్గమప్యభిరోచయే |
నహి మేఽస్తి భయం కించిత్ స్వయంభోరివ సర్వతః || 2.30.27 ||

తవ సర్వమభిప్రాయమవిజ్ఞాయ శుభాననే |
వాసం న రోచయేఽరణ్యే శక్తిమానపి రక్షణే || 2.30.28 ||

యత్ సృష్టాసి మయా సార్థం వనవాసాయ మైథిలి |
న విహతుం మయా శక్యా ప్రీతిరాత్మవతా యథా || 2.30.29 ||

ధర్మస్తు గజనాసోరు సద్భిరాచరితః పురా |
తం చాహమనువర్తిష్యే యథా సూర్యం సువర్చలా || 2.30.30 ||

న ఖల్వహం న గచ్ఛేయం వనం జనకనందిని |
వచనం తన్నయతి మాం పితుః సత్యోపబృంహితం || 2.30.31 ||

ఏష ధర్మశ్చ సుశ్రోణి పితుర్మాతుశ్చ వశ్యతా |
ఆజ్ఞాం చాహం వ్యతిక్రమ్య నాహం జీవితుముత్సహే || 2.30.32 ||

అస్వాధీనం కథం దైవం ప్రకారైరభిరాధ్యతే |
స్వాధీనం సమతిక్రమ్య మాతరం పితరం గురుం || 2.30.33 ||

యత్ర త్రయం త్రయో లోకాః పవిత్రం తత్సమం భువి |
నాన్యదస్తి శుభాపాంగే తేనేదమభిరాధ్యతే || 2.30.34 ||

న సత్యం దానమానౌ వా యజ్ఞో వాప్యాప్తదక్షిణః |
తథా బలకరాః సీతే యథా సేవా పితుర్మతా || 2.30.35 ||

స్వర్గో ధనం వా ధాన్యం వా విద్యా పుత్రాః సుఖాని చ |
గురువృత్త్యనురోధేన న కించిదపి దుర్లభం || 2.30.36 ||

దేవగంధర్వగోలోకాన్ బ్రహ్మలోకాన్స్తథాపరాన్ |
ప్రాప్నువంతి మహాత్మానో మాతాపితృపరాయణాః || 2.30.37 ||

స మా పితా యథా శాస్తి సత్యధర్మపథే స్థితః |
తథా వర్తితుమిచ్ఛామి స హి ధర్మః సనాతనః || 2.30.38 ||

మమ సన్నా మతిః సీతే నేతుం త్వాం దండకావనం |
వసిష్యామీతి సా త్వం మామనుయాతుం సునిశ్చితా || 2.30.39 ||

సా హి దిష్టానవద్యాంగి వనాయ మదిరేక్షణే |
అనుగచ్ఛస్వ మాం భీరు సహధర్మచరీ భవ || 2.30.40 ||

సర్వథా సదృశం సీతే మమ స్వస్య కులస్య చ |
వ్యవసాయమనుక్రాంతా కాంతే త్వమతిశోభనం || 2.30.41 ||

ఆరభస్వ శుభశ్రోణి వనవాసక్షమాః క్రియాః |
నేదానీం త్వదృతే సీతే స్వర్గోఽపి మమ రోచతే || 2.30.42 ||

బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ రత్నాని భిక్షుకేభ్యశ్చ భోజనం |
దేహి చాశంసమానేభ్యః సంత్వరస్వ చ మా చిరం || 2.30.43 ||

భూషణాని మహార్హాణి వరవస్త్రాణి యాని చ |
రమణీయాశ్చ యే కేచిత్ క్రీడార్థాశ్చాప్యపస్కరాః || 2.30.44 ||

శయనీయాని యానాని మమ చాన్యాని యాని చ |
దేహి స్వభృత్యవర్గస్య బ్రాహ్మణానామనంతరం || 2.30.45 ||

అనుకూలం తు సా భర్తుర్జ్ఞాత్వా గమనమాత్మనః |
క్షిప్రం ప్రముదితా దేవీ దాతుమేవ ప్రచక్రమే || 2.30.46 ||

తతః ప్రహృష్టా ప్రతిపూర్ణమానసా
యశస్వినీ భర్తురవేక్ష్య భాషితం |
ధనాని రత్నాని చ దాతుమంగనా
ప్రచక్రమే ధర్మభృతాం మనస్వినీ || 2.30.47 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే త్రింశః సర్గః ||